

הַלְבוֹת מְכִירָה פָּרָק טו

א. הַמוֹכֵר זָרְעוֹנֵי גֶנֶה, שְׁאִין עֲצָמָן שֶׁלְזָרְעוֹנִים נֶאֱכָל, לַחֲבֵרוֹ, וְלֹא צָמְחוּ חֵיב בְּאַחֲרֵיוֹתָן וּמַחְזִיר לוֹ הַדָּמִים שֶׁלֶקַח מִמֶּנּוּ, שֶׁחֲזָקָתָן לְזָרִיעָה: וְהוּא, שֶׁלֹא צָמְחוּ מִחֲמַת עֲצָמָן; אֲבָל אִם לָקַח הָאָרֶץ בְּבֶרֶד וְכִיּוּצָא בּוֹ אֵינוֹ חֵיב בְּאַחֲרֵיוֹתָן, שְׁמָא מִחֲמַת הַבֶּרֶד לֹא צָמְחוּ. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּזֶה.

ב. מִכֹּר לוֹ זָרְעִים הֵנְאֻכְלִין, כְּגוֹן חֲטִים וּשְׁעוּרִים, וְזָרְעָן, וְלֹא צָמְחוּ אֵינוֹ חֵיב בְּאַחֲרֵיוֹתָן: אֲפֹלוּ הָיוּ זָרַע פֶּשֶׁתָן, שָׂרֵב בְּנֵי אָדָם קוֹנִין אוֹתוֹ לְזָרִיעָה הוֹאִיל וְאוֹכְלִין אוֹתוֹ, אֵינוֹ חֵיב בְּאַחֲרֵיוֹת זָרִיעָתוֹ. וְאִם הוֹדִיעָיו שֶׁהוּא קוֹנֶה לְזָרַע, חֵיב בְּאַחֲרֵיוֹתָן. וְהוּא הָדִין לְדַבָּרִים הַנִּמְכָּרִים לְרַפּוּאָה, וְלַצְבִּיעָה. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּזֶה.

ג. מִכָּאֵן אֵתָּה לִמַּד שֶׁהַלּוֹקַח מִקָּח מִחֲבֵרוֹ, וְהוֹדִיעָיו שֶׁהוּא מוֹלִיכּוֹ לְמַדִּינָה פְּלוֹנִית לְמִכְרוֹ שָׁם, וְאַחֵר שֶׁהוֹלִיכּוֹ לְשָׁם נִמְצָא בּוֹ מוֹם אֵינוֹ יָכוֹל לֹאמַר לוֹ הַחֲזֹר לִי מִקָּחִי לְכָאן; אֲלֹא מַחְזִיר לוֹ אֶת הַדָּמִים, וְהַמוֹכֵר מְטַפֵּל לְהַבִּיא מִמֶּכְרוֹ אוֹ לְמִכְרוֹ שָׁם. וְאֲפֹלוּ אֲבָד אוֹ נִגְנַב אַחֵר שֶׁהוֹדִיעָיו, הָרִי הוּא בְּרִשּׁוֹת מוֹכֵר.

ד. אֲבָל אִם לֹא הוֹדִיעָיו שִׁיּוֹלִיכּוֹ לְמַדִּינָה אַחֶרֶת, וְהוֹלִיכּוֹ וְנִמְצָא בּוֹ שָׁם מוֹם הָרִי זֶה בְּרִשּׁוֹת הַלּוֹקַח, עַד שִׁיַּחְזִיר הַמִּקָּח בְּמוֹמוֹ לְמוֹכֵר.

ה. הַלּוֹקַח מִקָּח וְנִמְצָא בּוֹ מוֹם, וְאֲבָד אַחֵר כֶּךָ אוֹ נִגְנַב הָרִי זֶה בְּרִשּׁוֹת לּוֹקַח, עַד שִׁיַּחְזִירוֹ לְמוֹכֵר; וְאִם הִתְלַיעַ וְנִפְסַד מִחֲמַת הַזֶּמֶן, הָרִי זֶה בְּרִשּׁוֹת מוֹכֵר. וְאִם הָיָה לוֹ לְהוֹדִיעַ הַמוֹכֵר, וְלֹא הוֹדִיעָיו הָרִי זֶה בְּרִשּׁוֹת לּוֹקַח.

ו. הַמוֹכֵר שׁוֹר לַחֲבֵרוֹ, וְנִמְצָא נֶגַח יָכוֹל לֹאמַר לוֹ לְשַׁחֲיטָה מִכֶּרְתִּיו לָךְ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁהָיָה הַלּוֹקַח קוֹנֶה לְשַׁחֲיטָה וְלַחֲרִישָׁה; אֲבָל אִם הָיָה יָדוּעַ שֶׁהוּא קוֹנֶה לַחֲרִישָׁה בְּלֶבֶד, הָרִי זֶה מִקָּח טְעוֹת וַחֲזוֹר. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּזֶה.

ז. הַמוֹכֵר בַּהֶמָּה לְטַבַּח, וּשְׁחָטָהּ וְנִמְצָאת טְרֶפֶה אִם נֹדַע בְּיָדָאִי שֶׁהָיְתָה טְרֶפֶה כְּשֶׁלֶקְחָהּ, הָרִי זֶה מַחְזִיר לוֹ אֶת הַשְּׁחוּטָה וַיַּחְזִיר הַמוֹכֵר אֶת הַדָּמִים. מִכָּאֵן אֵתָּה לִמַּד שֶׁהַמוֹכֵר שֶׁהָיָה מוֹם בְּמִמְכְרוֹ, וַעֲשֵׂה בּוֹ הַלּוֹקַח מוֹם אַחֵר קֹדֶם שִׁיּוֹדַע לוֹ הַמוֹם הָרָאשׁוֹן אִם עָשָׂה דְּבַר שֶׁדִּרְכוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ, כְּגוֹן זֶה שֶׁשָּׁחַט אֶת הַטְּרֶפֶה פְּטוּר; וְאִם שָׁנָה, וַעֲשֵׂה מוֹם אַחֵר קֹדֶם שִׁיּוֹדַע לוֹ הַמוֹם מַחְזִיר הַמִּקָּח לְבַעֲלָיו, וּמַשְׁלֵם דָּמֵי הַמוֹם שֶׁעָשָׂה.

ח. קָנָה בְּגֵד וּקְרָעוֹ לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ חִלּוּק, וְאַחֵר כֶּךָ נֹדַע הַמוֹם מִחֲמַת הַקְּרִיעָה מַחְזִיר לוֹ אֶת הַקְּרָעִים. תִּפְרוֹ, וְאַחֵר כֶּךָ נֹדַע הַמוֹם אִם הִשְׁבִּיחַ, נוֹטֵל שְׂבַח הַתִּפְרִיָּה מִן הַמוֹכֵר. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּזֶה.

ט. הַמוֹכֵר קֶרֶקַע לַחֲבֵרוֹ, וְאֲכָל פְּרוּתִיָּה, וְלֹא אַחֵר זָמַן נִרְאָה לוֹ בָּהּ מוֹם אִם רָצָה לְהַחְזִיר הַקֶּרֶקַע לְבַעֲלִים, מַחְזִיר כָּל הַפְּרוּת שְׂאֵכֵל; וְאִם הָיְתָה חָצֵר וְדֹר בָּהּ, צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שָׂכָר.

י. הַמוֹכֵר דְּבַר שֵׁישׁ בּוֹ מוֹם שְׁאֵינוֹ נִרְאָה, וְאֲבָד הַמִּקָּח מִחֲמַת אוֹתוֹ הַמוֹם הָרִי זֶה מַחְזִיר אֶת הַדָּמִים. פִּיעֵד: הַמוֹכֵר שׁוֹר לַחֲבֵרוֹ שְׁאִין לוֹ טוֹחָנוֹת, וְהִנִּיחוֹ הַלּוֹקַח עִם הַבָּקָר שְׁלוֹ, וְהָיָה מִנִּיחַ הַמֶּאֱכָל לִפְנֵי כֶּלֶן וְאוֹכְלִין, וְלֹא הָיָה יוֹדַע שֶׁזֶה אֵינוֹ אוֹכֵל

עד שמת ברעב הרי זה מחזיר לו את הנבלה, ויחזיר לו את הדמים. וכן כל כיוצא בזה.

יא. היה המוכר ספסר שלוקח מזה ומוכר לזה, ואינו משהה המקח עמו, ולא ידע במום זה הרי הספסר נשבע שבועת הסת שלא ידע במום זה, ויפטר: מפני שהיה על הלוקח לבדק השור בפני עצמו, ולהחזירו לו קדם שימות; והיה הספסר מחזירו על המוכר הראשון. והואיל ולא עשה, הוא הפסיד על עצמו. וכן כל כיוצא בזה.

יב. השוחט את הבכור ומכרו, ונודע שלא הראהו לממחה מה שאכל אכל, ויחזיר לו את הדמים; והנשאר מן הבשר ביד הלקוחות יקבר, ויחזיר להם את הדמים. וכן השוחט את הפרה ומכרה, ונודע שהיא טרפה מה שאכל אכל, ויחזיר לו את הדמים; ומה שלא אכל יחזיר הבשר לטבח, ויחזיר לו את הדמים.

יג. מכר הלוקח בשר זה שלטרפה לגויים, או שהאכילו לפלבים יחשב עם הטבח על דמי הטרפה, ויחזיר לו הטבח את המותר. וכן כל כיוצא בזה.

יד. המוכר בשר לחברו, ונמצא בשר בכור, פרות, ונמצאו טבלים, יין, ונמצא יין נסך מה שאכלו אכלו, ויחזיר להן את הדמים. וכן כל המוכר דבר שאסור לאכלו מן התורה, כך הוא דינו בין שהיה אסורו בכרת, בין שהיה בלאו בלבד.

טו. אבל המוכר דבר שאסור אכילתו מדברי סופרים אם היו הפרות קיימין מחזיר את הפרות, ונוטל את דמיו; ואם אכלן אכלן, ואין המוכר מחזיר לו כלום. וכל אסורי הנזה, בין מן התורה בין מדבריהם מחזיר את הדמים, ואין בהן דין מכירה כלל.